

ปัญหาเกี่ยวกับการสังฆะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ¹

พรรณราย พยาบาล²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสังฆะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสังฆะลอการฟ้องคดีอาญา และการตรวจสอบดุลพินิจการสังฆะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจว่าประเทศไทยมีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ในกฎหมายบางประเภท เช่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุก และสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติแทน เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 กำหนดว่า ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่า ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้จัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และให้แจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม ในคดีอาญาทั่วไป ประเทศไทยยังมิได้มีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทั้งต่อผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย รวมถึงมีผลกระทบต่อประชาชนและสังคมโดยรวม แม้หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการสังฆะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประโมทย์ จารุณิล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศรี เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จะพยายามผลักดันให้มีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ในคดีอาญาทั่วไปที่มีอัตราโทษไม่สูง เพื่อแก้ปัญหาการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากเกินไป ก่อให้เกิดปัญหาคดีล้นศาล คนล้นคุก ล้นเปลืองค่าใช้จ่ายของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่เมื่อประมาณปี พ.ศ.2521 จนกระทั่งปัจจุบัน พ.ศ.2565 การชะลอการฟ้องนี้ ได้ถูกเสนอในรูปแบบร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ... ที่เสนอโดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ แต่อยู่ในขั้นตอนของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากกฎหมายดังกล่าว

ดังนั้น ก่อนที่จะมีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ในประเทศไทย ควรที่จะมีการกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตรวจสอบดุลพินิจการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ไม่ควรกำหนดให้เป็นอำนาจเบ็ดเสร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงองค์กรเดียว ควรมีการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจนั้นๆ ให้เหมาะสม ตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ การจัดให้มีองค์กรภาคประชาชนหรือองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรมเข้าร่วมการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือการใช้ดุลพินิจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาเพิ่มเติมจากการตรวจสอบจากภายในองค์กรอัยการเอง จะทำให้ระบบชะลอการฟ้อง เป็นที่น่าเชื่อถือมีความโปร่งใส เป็นที่ยอมรับของประชาชนและสังคมเพิ่มขึ้น รวมถึงการทบทวนการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ในประเทศไทยว่ามีความจำเป็นหรือเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงระบบกระบวนการยุติธรรมที่ดีนั้นควรคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชน เป็นหลัก นอกจากนั้น การกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานอัยการ นับว่ามีความสำคัญ ควรที่จะ ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติต่างๆ รวมทั้ง การกำหนดอัตราโทษและฐานความผิดที่เหมาะสมที่จะนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือช่องว่างของกฎหมาย อันจะนำไปสู่ปัญหาในทางปฏิบัติในภายหลัง

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ทำให้ทราบว่าประเทศไทยยังไม่มีมีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับกับคดีอาญาทั่วไป ส่วนกฎหมายบางประเภทที่มีการนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ก็ยังไม่ชัดเจน และครอบคลุมเพียงพอ ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ พบว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณา ความเห็นและแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเสนอ และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถใช้การชะลอฟ้องผู้ติดยาเสพติดได้ แต่ต้องได้รับการวินิจฉัยจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟู

สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเสียก่อนก็ตาม แต่กฎหมายทั้งสองฉบับไม่ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบดุลพินิจ การสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการไว้ให้เหมาะสมเท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145/1 กำหนดว่าเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่ง ของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานครให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจ แห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวน การสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ในกรณีมีความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงาน อัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้อง ของพนักงานอัยการอีกชั้นหนึ่ง แต่กรณีดังกล่าวเป็นการตรวจสอบโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น อาจทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมขึ้นได้ เนื่องจากการสั่งฟ้องหรือการสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นการชี้ขาดคดี เบื้องต้นที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรมความถูกต้อง ในการปฏิบัติหน้าที่ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การตรวจสอบการสั่งคดีของพนักงานอัยการ จึงมีความสำคัญ หากการตรวจสอบกระทำโดยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากหลายหน่วยงาน โดยจัดทำ ในรูปแบบคณะกรรมการตรวจสอบการฟ้องอย่างเช่นประเทศญี่ปุ่น ย่อมทำให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดหรือแผนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจให้ความเห็นชอบกับแผน ดังกล่าวเท่านั้น จากนั้นจึงส่งสำนวนให้ศาลเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ มิได้มีบทบัญญัติใดตามกฎหมาย ไทยให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งคุมประพฤติดูผู้กระทำความผิดดังเช่นที่ให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งคุมประพฤติดูต้องหาที่ได้รับการพิจารณาตัดสินแล้วว่าจำเลยมีความผิดแต่สมควรให้ได้รับการรอกการกำหนดโทษหรือ กำหนดโทษแต่รอการลงโทษ การที่ร่างพระราชบัญญัติ...กำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งคุมความประพฤติ ในชั้นก่อนฟ้องให้กับ ผู้ถูกกล่าวหา อันเนื่องมาจากการชะลอการฟ้อง จึงเป็นการตัดสินโดยพนักงานอัยการแล้ว ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและได้กระทำความผิดจริงโดยที่ยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล จึงเป็นการ ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามมาตรา 3 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และการพนักงานอัยการมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติโดยที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ด้วยกระบวนการ ทางศาลว่าผู้กระทำนั้นเป็นผู้มีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงเป็นการที่ฝ่ายบริหารโดยพนักงานอัยการเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการโดยไม่มีกฎหมายใดบัญญัติรองรับไว้ ขัดต่อระบอบการปกครองของประเทศไทยที่แยกอำนาจ ในการบริหารประเทศออกเป็น 3 ฝ่ายอย่างชัดเจน ตามระบอบประชาธิปไตยโดยให้ความสัมพันธ์ของอำนาจ

ทั้งสามสมควรควบคุมซึ่งกันและกัน ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกันและกันและไม่ก้าวก่ายกัน และเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185, 227 หากกำหนดให้พนักงานอัยการเท่านั้น เป็นผู้กำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่เห็นสมควร อาจยังไม่เหมาะสม จึงควรกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นหน่วยงานที่รองรับการทำงานดังกล่าวในระหว่างผู้ต้องหาถูกคุมประพฤติ เข้ามามีบทบาทในการพิจารณาการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานอัยการด้วย จะทำให้การกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แล้วจึงส่งให้ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้ความเห็นชอบในเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานอัยการอีกทางหนึ่ง

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษและฐานความผิดที่เหมาะสมในการชะลอการฟ้องคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 86 กำหนดว่าในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ถ้าความผิดนั้นมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะมีโทษ ปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม สามารถนำได้ระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ได้ แต่เนื่องจากกรณีดังกล่าวผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งประสบการณ์ยังน้อย การกำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ถือว่าเหมาะสม ในทางกลับกัน หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว การกำหนดให้อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี สามารถนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ได้อาจจะถือว่าสูงเกินไปไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร ซึ่งได้กำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (serious crime) โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก และได้ให้สัตยาบันไปแล้ว ดังนั้น การนำระบบการชะลอการฟ้องมาใช้ในประเทศไทยในระยะแรก ควรพิจารณาให้ใช้กับความผิดในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินสามปี เท่านั้น และควรกำหนดให้ชัดเจนว่าคดีประเภทใดบ้างอยู่ในขอบเขตที่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งชะลอการฟ้องได้ โดยกำหนดฐานความผิดไว้ให้ชัดเจนอย่างเช่นประเทศฝรั่งเศสโดยกำหนดฐานความผิดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติให้ชัดเจน

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ

ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ ควรบัญญัติว่า “ในทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานครให้มีคณะกรรมการเรียกว่า “คณะกรรมการตรวจสอบชะลอการฟ้อง” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัดผู้มีอาวุโสสูงสุดในจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจจังหวัด พนักงานคุมประพฤติ

ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและภาคเอกชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง จำนวน 3 คน ให้อัยการประจำสำนักงานอัยการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในเขตกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน กรรมการ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง จำนวน 3 คน ให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุดคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานอัยการ

ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ ควรบัญญัติว่า “ ในการมีคำสั่งให้ชะลอการฟ้อง พนักงานอัยการ และพนักงานคุมประพฤติอาจกำหนดให้ผู้ต้องหายุ่งยวใต้งเงื่อนไขและระยะเวลาการคุมความประพฤติ โดยได้รับความเห็นชอบของศาลตามที่เห็นสมควรดังต่อไปนี้ ”

...

“ ถ้าภายหลังปรากฏแก่พนักงานอัยการหรือปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่า ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤตินั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อพนักงานอัยการและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมได้ โดยได้รับความเห็นชอบของศาล ทั้งให้พนักงานอัยการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เสียหาย ประกอบการพิจารณา ”

3. ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษและฐานความผิดที่เหมาะสมในการชะลอการฟ้องคดีอาญา

ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ ควรบัญญัติว่า “ คดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งชะลอการฟ้องได้ ”

และควรบัญญัติไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่า “ความผิดดังต่อไปนี้ ให้สามารถชะลอการฟ้องได้แก่

- (1) ทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295
- (2) เปิดเผยความลับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 322-324
- (3) หมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา 326
- (4) ลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา 334
- (5) นื้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา 341
- (6) โกงเจ้าหนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา 349-350

- (7) ยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญา 352
- (8) ทำให้เสียทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา 358
- (9) บุกรุก ตามประมวลกฎหมายอาญา 362
- (10) ความผิดหลู่โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา 367-398 ”

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมศรี บรรจง, มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา: **ศึกษาระบบชะลอการฟ้อง**, การศึกษาค้นคว้า อิสระ,หลักสูตร
 ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
 พ.ศ. 2561.
- สุธาสินี สันหรัดี. การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง.
 วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ธนาชนนท์ คัมภีระธัม, ปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับความผิดทางอาญาของไทย
 ในบริบทของอาเซียน, งานนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561.